

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

708

Szerző: *Peller György*Cím: *Történelmi repülőgépek a Közlekedési Múzeumban*Forrás: *Újság**Bn.**1937. IX. 24.*

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Hely

Közlekedési Múzeum

Idő

"1937"

Személy

Helyszám

Történelmi repülőgépek a Közlekedési Múzeumban

Mussolini ajándékgepe, Károly király dénesfai gépe s a „Róma” a múzeum aviatikai osztályába került

Budapestnek egyik legnépszerűbb s legkeresettebb muzeuma a Közlekedési Múzeum, aminek jellemzésére elég megemlíteni, hogy míg az elmúlt évben 107.000 ember tekintette meg az ottani gyűjteményt, addig a Nemzeti Múzeum összes táraiban 110.000 ember fordult meg.

A Közlekedési Múzeum speciális anyagával nemcsak Budapestnek, hanem az egész kontinensnek egyik legérdekesebb gyűjteménye. A napokban azután néhány olyan tárggyal bővült ez a gyűjtemény, ami minden valószínűség szerint a látogatók számát csak fokozni fogja. Sajnos, a téli hónapokban az épület nem fűthető, így a múzeum csak vasárnap van nyitva.

Mint ismeretes, öt évvel ezelőtt Endresz György, a világhírű magyar óceánrepülő Mussolini olasz miniszterelnök meghívására Rómába repült. Kisérétében volt Bittay Gyula légügyi felügyelő is. Róma felett, közvetlenül a leszállásnál baleset érte a gépet, amely lezuhant s a két pilóta életét veszítette.

Mussolini néhány hónappal később a lezuhant repülőgép helyett, egy másik gépet ajándékozott a magyar nemzetnek. Az új gépet hosszabb ideig használták is. Mikor Samarjay Lajos dr. államtitkár, MÁV-elnök nyugalmazása után a Múzeum igazgatója lett, programjába vette a történelmi repülőgép megszerzését is. A Légügyi

Hivatallal folytatott hosszas tárgyalások most vezettek eredményre s pénteken már a Múzeumban volt a pirosfedelű repülőgép, Mussolini ajándéka.

A Múzeum aviatikai részének fejlesztése volt az utóbbi hónapokban Samarjay igazgató fő programpontja. Az olasz repülőgép mellett az utóbbi időben megalkotta a magyar történelmi aviatika gyűjteményét s néhány olyan repülőgépe állított ki, amelyeknek ugy a magyar repülés multjában, mint a magyar történelemben jelentős szerepük volt.

Immár a Közlekedési Múzeum emlékei közé ment át az a repülőgép is, amellyel Károly király érkezett Magyarországra másodszori vizsgatérésekor. Dénesfán szállt le a gép a királyllyal. Kicsi, primitív, inkább sportgépnek tekinthető.

A múzeumban van a legendás hírű „Róma” is, mely háromszor ért el világrekordot. 1927-ben Mátyaország és Monor között leszállás nélkül egyfolytában 650 kilométert repült vele Kaszala Károly. 1928-ban ugyancsak Kaszala Budapestre Pólába repült vele, majd a világrekord elérése után olasz körrepülést végzett. Óriási ünnepek között vonult végig Olaszországon Kaszala és ott keresztelték a gépet Róma névre.

Ugyanez a gép 1930-ban leszállás nélkül 1034 kilométert repült s ezzel felállította a harmadik világrekordját. A gép még ezután is számos utat végzett s törzsére felírva sorakoznak azok a helységnevek, ahol megfordult. A Légügyi Hivatal ezt szintén a Múzeumnak ajándékozta.

Idehozták az első magyar hadirepülőgépet is, amely a világháborúban a magyar hadsereg szolgálatában állott. Itt van Zsélyi Aladár eredeti repülőgépe és Horváth tanáré, amelyek a magyar repülés hősköréből származnak.

Külön állították ki Endresz és Bittay összetört gépeinek roncsait. A magyar óceánrepülőgépe 1932 május 21-én tette utolsó útját. A kettétört légszár s a farészek megszenesedett roncsai szomorú emlékek.

A mozgó Múzeum

Az új repülőkiállításon kívül a múzeum nagyrésze újszerűen átalakítva várja az érdeklődő közönséget. A Múzeum jóérdekessége az, hogy a benne elhelyezett közlekedési eszközök modelljei, gépei, műhelyei: működnek. Gombnyomásra indulnak a lokomotívok, fogaskerekű vasutak, kivilágosodnak a vasuti kocsik. Külön érdeklődésre tarthat számot a MÁV mozdonyműhelyének újított kiállítása. A gyártás egész menetét megfigyelhetjük itt miniatűr mozgó modelleken, amelyek a mozdonygyártás minden fázisával mutatják be a gyár működését.

Kivilágított alagutakon fut keresztül a vonat; az egész olyan, mint egy nagyobbfejű játék-kereskedés. az alagút mellett ott áll a vasuti bakker, kezében a lámpa, a vasut vigan szalad, hiszeu „szabad”-ot jelez a szemafor. Kis állomás, a forgalmi tisztviselővel, előkert a vidék derűs háziállataival.

Tovább sinmodellek, a sin fejlődése, majd az első magyar mozdony. A múlt század végén már az ezredik magyar mozdony készült el az állami vasutak gépgyárában. Addig külföldön csinálták

kesztővarmotívokat, mert Magyarországon 1846. május 15-én indult el az első vonat, amely Budapest és Vác között közlekedett. A vasuti kocsik tucatjai eljes hűséggel, a legrégebbtől a legújabbig. Néhány üres hely a vitrinekben. Hiányzik az „Árpád”, amelyet kiküldtek a párisi világkiállításra. A legújabb MÁV mozdony Belgrádban van, a nemzetközi vásáron.

Talán nincsen is fejlődökésesebb múzeum ennél, ahol az élettel való kontaktust ennyire megtartják. Minden közlekedési újítás minden reform a keresztülvittele után mint modell jelenik meg a múzeumban.

Néhány nap múlva készül el az új Horthy Miklós-híd modellje. A többiek sorban itt állnak a legpontosabb utánzatban s részletekben, amelyeken meggyőződhetünk a hidépítés momentumairól. Egy furcsa nagy kép is lóg a hidak kiállításánál; a Margithidat ábrázolja állványokkal, darukkal. Multszázadbeli, még a hidépítéssel készült.

A folyam- és tengerhajózási részben a gályától kezdve az új magyar tengerjáró hajókig mindent megtalálunk itt. Az Al-Duna szabályozása, a Vaskapu, Fiume látható itt s a fiumel világítótorony modellje is. Személyszállító és teherhajók, kotrógépek, tengeri hajók tanulságos kiállítása ez.

Duruzsol, zsong az épület. Múzeumok magányos csendje helyett az élet zaja hallatszik. Villanyáram hajtja a gépeket, bármerre nézünk, mozgásban van az egész Múzeum. Az idegenforgalmi autók külön programja a múzeum megtekintése s a külföldiek csoportjai ámulva állnak az egyes gépek előtt.

Kossuth levelei

A múzeum a milleniumi kiállítás után nyílt meg. Eredetileg nagyobbra tervezték s valóban, az anyaghoz már szűk az épület. Sajnos a költ-

ségvetés, amellyel a muzeumnak számolni kell, a közeljövőben sem engedheti meg a megnagyobbitást. Így egyelőre nem is kerülhet kiállításra a muzeum több érdekes tárgya. Raktárban fekszik a *fogaskerekű vasút*, amelyet talán később külön épített helyre fognak felállítani.

Külön kincs az a tizeröt levél, amelyet *Kossuth Lajos* írt *egy mérnöknek a vukovár-fiumei vasút tervei ügyében*. A becses értéket külön célra épített szekrényben őrzik, amelynek ötletes megoldása mindenki számára hozzáférhetővé teszi a leveleket, anélkül, hogy azok rongálódnának.

A muzeum körébe tartozik a posta- és táviró-kiállítás is. A legrégebb berendezésektől végigmehetünk a legmodernebbekig. Az utépités, mint a közlekedés fontos tárgya, szintén a muzeum anyaga. Diorámában, üveg alatt építési anyagok, majd az építés munkája látható.

A lóvasuttól a villamosig

A muzeum legnagyobb részét a vasutkiállítás teszi ki. A kocsik, lokomotivok és sinek mellett, jelzőberendezések, biztonsági szerkezetek, szemafórok, amelyekon keresztül megismerhetjük a vasutüzem bonyolult működését. Külön helyet foglalnak el az udvari és termes kocsik, amelyeknek lenyűgöző berendezése a miniatűr kocsikban látható. Itt van *Erzsébet királyné* termeskocsijának egy garnitúrája is — eredetiben.

A villamos fejlődése a *lóvasuttal* kezdődik. A lóvasut-modelltől a régi közuti és városi kocsin keresztül egészen a mai modern, újtipusu villamosig látható a haladás útja. Az eredeti lóvasuti kocsi, helyhiány miatt, szintén raktárban van.

A kiállítást rengeteg fénykép, festmény, grafikon egészíti ki. A muzeumhoz csatlakozik a négyezerkötetes szakkönyvtár is, amelyben a közlekedésre vonatkozó iratokat és könyveket gyűjtötték össze. Érdekes a *menetjegy-gyűjtemény*. *Egészen új az idegenforgalmi kiállítás*, amely főleg azt igyekszik hangsúlyozni, milyen fontos az, hogy a közlekedési vállalatok együtt dolgozzanak az idegenforgalmi tényezőkkel.

A muzeum anyaga horribilis értéket képvisel. Ma elképzelhetetlen lenne a megalapítása. Egy-egy model, amely a legnagyobb pontossággal készül az eredetiről, *tízezrekbe kerül*.

Az Államvasutak igazgatósága fontos kulturális missziót teljesít, amikor a muzeum fejlesztésére pénz áldoz s műhelyeiben előállítja a szükséges modelleket. *De kétszeres elismerés illeti meg Samarjay Lajost, aki személyes munkájával a muzeum új értékét, az aviatikai kiállítást megszervezte s a történelmi érdekességű repülőgépeket kiállította.*